

прокладці, прошивалися спочатку ручною строчкою, а з часом і машинною таким чином, що на лицьовій стороні утворювався певний малюнок. Малюнок машинної строчки, який вражає своєю художньою виразністю і разом з тим простий за виконанням, прикрашав горловину, поли, поділ, чохла, кишені нагрудного та верхнього одягу. Машинна строчка могла бути одного кольору з тканиною, але, відтінюючи рельєфний малюнок, вона створювала цікаву фактуру поверхні. Частіше таке рішення зустрічалося на Черкащині, Полтавщині, Чернігівщині. Часом строчка була поліхромною і нею користувалися для утворення складної композиції переважно рослинного характеру (особливо в центральних районах Київщини).

До оздоблення, крім машинних строчок та швів з'єднання окремих частин одягу, належить також техніка збирання в збори, брижі різних елементів вбрання (горловини та рукавів сорочок, верхньої частини спідниць тощо).

Складки, заклади — вид оздоблення, який з'являється у другій половині XIX ст., тобто з появою крамного матеріалу. Ними прикрашають спідниці (часто в сполученні з плісовими або іншими вишивками), коротенькі кофточки, що шилися частіше в парі зі спідницею, а також фартушки. Складки часто-густо чергувалися з іншими видами оздоблення — нашивками, вишивками, мереживом.

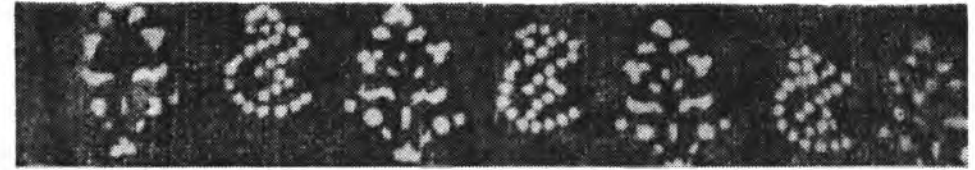
Аплікація та інші види нашивок (тасьма, стрічка, мереживо тощо) — типовий для Середньої Наддніпряниці другої половини XIX ст. вид оздоблення здебільшого верхнього, інколи й нагрудного одягу. Аплікація робилася зі шкіри, різноколірного сап'яну, плісу, сукна, шовку та інших матеріалів, шматочки або смужки яких нашивалися на одяг, утворюючи певний малюнок. Частіше це була складна багатоколірна композиційна побудова рослинного орнаменту, який розташовувався на верхньому одязі вповдовж правої поли, в нижньому її куті, а також на грудях, чохлах, подолі.

Різноколірна тасьма (в'юнчик, сімка тощо) створювала з іншими видами аплікації єдине композиційне ціле. Малюнки були двоколірні або багатоколірні; орнаментация мала різноманітні композиції. На Чернігівщині, частково на правобережній Черкащині, аплікація була однотонною або двоколірною; на центральній Київщині, Полтавщині, лівобережній Черкащині — поліхромною. Смуховими нашивками оздоблювали зимовий одяг, що в такий спосіб додатково утеплювався. На Середній Наддніпряниці в XIX ст. користувалися овечим смухом переважно чорного, рідше коричневого та сірого кольорів. Ним прикрашали комір, чохла, поли і низ кожухів, козушачок, тулупів тощо.

Процес вивчення художніх прикрас жіночого вбрання Середньої Наддніпряниці має важливе як історико-культурне, так і практичне значення з огляду на можливість використання його в сучасному одязі. Це дало б можливість не лише урізноманітнити його форми, надати їм своєрідної привабливості, але й дати нове життя кращим традиційним зразкам, які виробили за минулі століття українські народні майстри.

Київ

Тамара НІКОЛАЄВА

З колекцій, фондів та рідкісних видань

ВЕСІЛЛЯ, ЗАПИСАНЕ 1845 РОКУ БАТЬКОМ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

Художня творчість Івана Нечуя-Левицького свідчить про винятково глибоке й детальне значення письменником народного побуту та творчості. Інтерес автора «Миколи Джері» до фольклору був настільки сильним, що спонукав його й до наукових праць з цієї ділянки. Він не тільки записував народні пісні, перекази, яскраві вислови (цей матеріал опублікований в останньому томі «Зібрання творів у десяти томах» І. С. Нечуя-Левицького), але і виступив з широкими розвідками «Світогляд українського народу» й «Українські гумористи та штукарі».

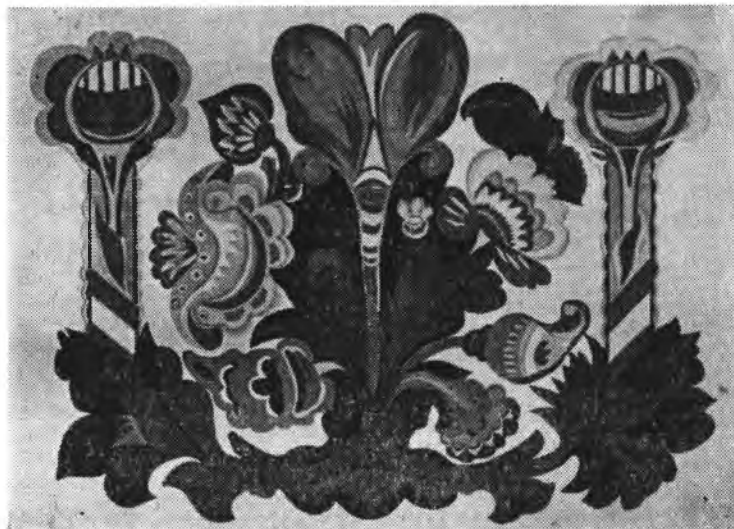
Важливу роль у розбудженні фольклорно-етнографічних інтересів І. Нечуя-Левицького відіграло сільське оточення мальовничого Стеблева над Росією, де проходило його дитинство. Враження того часу були тим плідним ґрунтом, на якому розвинувся фольклоризм письменника. З автобіографії І. Нечуя-Левицького відомо, що його батько «любив рідний край» (X, стор. 8), багато розказував дітям про його історію, «не любив хазяйства, все сидів над книжками і був придатний більше до тихої кабінетної життя... любив українську історію і літературу» (X, стор. 263). Мати І. Нечуя була «весела, говорюча, мала добрий голос і за роботою любила співати українські пісні, як роблять селяни, бо й її мати була селянка з Лебедина..., говорила чудовим чистим українським черкаським язиком зовсім по-народному, з приказками й прислів'ями» (X, стор. 263).

Народна пісня, казка, обряди весілля, хрестин і похорон, на які ходив малий Іван з своєю нянькою бабою Мотрею, розбуджували його фантазію й западали в пам'ять та серце, щоб пізніше виринути і вилитися на папір з-під пера талановитого письменника І. Нечуя-Левицького. Він сам в одній із автобіографій дуже яскраво розповів про ці свої враження від живого фольклору.

«Я переймав од баби Мотрі і наймичок всі пісні, які тільки вони співали ввечері та вдосвіта за роботою, і всі казки, які розказувала баба Мотря. В довгі зимні досвітки я було чути пісні дівчат через сон, і мені було в сні показувалися ті образи, про які співали дівчата, тільки трохи переіначені. З тих ранніх дитячих літ я й досі пам'ятаю де-котрі сні, так вони засіли в мої пам'яті. Раз я через сон чув мотив пісні «Тихо, тихо Дунай воду несе; ще тихіше дівка косу чеше. Що начеше, то й Дунаєм несе. Пливи, косо, під гай зелененький!» Дівчата співали, а мені снилась якась крепка й широка річка, далеко ширша од Росі. Над річкою скелі й верби. День пишній, літній, тихий. А на березі сидить якась дівчина й чеше гребінкою такі довгі коси, що вони падають на осоку, на траву, вкривають осоку й падають аж у річку. Вода несе ті довгі коси й метляє ними, наче довгими шматками полотна. Коли гляну я, аж берег з осокою й дівчиною вже одколовся і пливе серед річки. А дівчина пливе, чеше косу та все співає: «Тихо, тихо Дунай воду несе!» (X, стор. 264—265).

Так народна поезія і естетика входили в ество майбутнього письменника, щоб згодом голосно відгукнутися у всій творчості. Вже в перших його творах з'являються сцени з весільного обряду («Дві московки», «Причепка»), опис веснянок (ігор «Перепілка» та «Яшур» у повісті «Пропаші»), переливи народнопісенної настроєвості, образності, ритміки. І далі на всьому творчому шляху його талант постійно вдається до невичерпних народнопоетичних джерел.

Органічні зв'язки творчості І. Нечуя-Левицького з українським фольклором вже світлилися в нашому літературознавстві і фольклористиці. Не пройшов повз дослідників і біографічний момент — проведено в народнопоетичній атмосфері дитинства письменника. Проте досі залишався поза увагою науковців винятково цінний матеріал для конкретного розкриття цієї атмосфери — опис весілля з рідного села письменника Стеблева, зроблений його батьком Семеном Степановичем 1845 року. Цей опис

Іван Шостак.
Єдність.
Іван Шостак.
Папір, гуаш.
Персональна
виставка у Києві, 1971.

віднайдений нами в архіві О. Бодяньського у відділі рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка (ф. 99, од. зб. 191, арк. 31—50). Він потрапив до О. Бодяньського через П. Куліша, який на звороті останньої сторінки рукопису написав: «Я позабув послати Вам вместе с песнями эту тетрадку. ПК. 1846, февр. 14». Дістав цей опис П. Куліш безпосередньо від записувача — С. С. Левицького, з яким познайомився під час своїх мандрівок по Київщині. Це засвідчив сам П. Куліш у № 3 журналу «Правда» за 1870 рік у написаній ним редакційній примітці до оповідання «Данила Медовника, що прозивають Погонцем» (тобто Вс. Коховського) «Пан Комарчук», де між іншим читаємо: «Колись давно п. Куліш, їздивши й ходивши пішки по Київщині, спізнався із розумним одним попом сільським. Описля той піп збирав для п. Куліша між народом пісні, приказки, перекази і т. ін. та й давав переписувати малому синкові, щоб посилати через пошту. Оцей же то синок, набравшись у народу смаку словесного, об'явивсь тепер славним Нечуєм» (стор. 98).

Друкований нижче опис весілля С. С. Левицького свідчить, що йому, незважаючи на його священничий сан, була близькою увага передової громадськості того часу до етнографічної в даному разі сторони життя трудового народу. Хоч І. Нечуй-Левицький і писав, що батько не мав на нього впливу (X, стор. 263), все ж зацікавленню батька народним побутом, творчістю та обрядами не були в сім'ї таємницею і безперечно якоюсь мірою передалися майбутньому письменникові. Що ж до згаданого батькового опису весілля, то про нього він міг і не знати, бо ж тоді йшов йому тільки сьомий рік.

Запис С. С. Левицьким весільного обряду являє інтерес з кількох поглядів. Передусім, це — один із найдавніших широких описів українського весілля. По-друге, походить він з території, де народився Т. Г. Шевченко (відстань між Кирилівкою і Стеблевым 25 верстов), отже має неабияке значення для вивчення народнопоетичної стихії, яка оточувала геніального поета (раніших записів з цього краю не маємо) і яка відобразилась у його творчості. По-третє, цей опис є цінним допоміжним джерелом для розкриття фольклоризму Левицького. Адже в ньому зустрічаємо і пісню «Тихо, тихо Дунай водоньку несе», яка так схвилювала ще в дитинстві майбутнього письменника, і ті «жалібні пісні, як молода прощається з чорною косяю, дівочою красою, з батьком та матір'ю», про які згадано в повісті «Дві московки», і пісню «Летять галочки у три рядочки», наведену тут письменником при описі весільної неділі, і пісню «Заручена ти, Ганнусю, заручена», що звучить в одному із епізодів повісті «Причинна» і т. д.

З фольклористичного боку опис весільного обряду С. Левицького з 1845 р. важливий як першоджерельний матеріал для порівняння з пізнішими описами з цієї території. Зокрема, для виявлення характеру змін у весільній пісенності Шевченкового краю доцільно порівняти записи весільних пісень із Звенигородщини, зібрані А. Кримським на початку нашого століття (А. Кримський. Звенигородщина з погляду етнографічного та діалектологічного, К., 1928), із пісенним репертуаром, зафіксованим С. Левицьким в першій половині минулого століття. На жаль, тут ми не маємо змогу спинитися на цьому цікавому питанні.

Нижче подаємо текст зробленого С. С. Левицьким опису весілля, повністю зберігаючи мову і стиль записувача.

Київ

Олексій ДЕИ

ОПИСАНИЕ СВАДЬБЫ И СВАДЕБНЫХ ОБРЯДОВ УКРАИНСКИХ МАЛОРОССИЯН (В БОГУСЛАВЩИНЕ)

(Составлено священником села Стеблева Симеоном Левицким, 1845).

Когда парубок избрет себе достойную девицу, дабы на ней жениться, то вечером в день преподобного идет к ней в дом с двумя или тремя пожилыми человеками — старостами — свататься. По обыкновенном приветствии, когда сядут за стол, ведут какой-нибудь разговор, напр. о занятях того дня и пр., часто посматривая на девицу, которая проворно увивается возле печки, приготавливая закуски для старостов. Старосты стараются как можно сблизить разговор к своей цели, а хазяин дома — отец или мать девицы — стараются напротив отдалить разговор от сего. Наконец после нескольких потчиваний водкою старосты начинают приступ, напр. так: «Наш бичок та внадився в ваш двір до вашої телиці, то ми й прийшли так зробити, щоб було добре, як бог може, а ви позволите».

От сих слов девка приходит в большее волнение, краснеет, ускоряет работу так, что все падает у нее из рук, и она не знает, что делать, в замешательстве берет то то, то другое, выходит часто в сени и подслушивает, что говорят в избе; и между прочим как отец собирается с мыслями, что отвечать, мать, всегда почти говорливая за него отвечает: «То ми зачиним ворота та й не пустим сюда вашого бика, отак!» (Смеется).

Наконец и отец, пробудясь от раздумья словами своей жены и вздохнувши, объявляет: «Як бог дасть, так і буде, подай лиш дочко там чого закусьте». Требование

закуски означает обыкновенно добрый знак, и старосты приступают к своему делу смелее. После многих анекдотов, приговорок и пословиц с обеих сторон, и когда все-таки отец и мать оказывают нерешимость, старосты обращаются к девке с вопросом — хочет ли она выйти замуж за их парубка. Девка в величайшем замешательстве, покрасневши обращается к печке и пишет на ней пальцем разные фигуры, и уже после многократных настоятельных требований — как старостив, так и своих — «та скажи ж, дуро» — отвечает: «Як батько та мати скажуть» (добрый признак), и после сего уходит с избы. За нею выходит мать советоваться в сенях — давать ли рушники, или отказать. В избе молчание. Через несколько минут выходит и отец приговаривая: «Куда ж це вони поросходились». Наконец возвращаются одно по другому в избу, и по настоятельству старостов объявляют решение — так или не так. Парубок в продолжении всего сего времени молчит, часто посматривает на девку, следит за ее движениями, и несколько раз ходит к порогу, где стряпают девка, воды пить.

Если последует отказ, то старосты извинившись, что побеспокоили их, уходят не сердясь впрочем — это называется «гарбуза потягти». Если же будет нерешимость — отдать ли или не отдать за парубка девку, тогда, отпуская старостов, дают им хлеб, что называется — *менять хлеб*, — знак того, что они не прочь от них, но что прежде посоветуются с людьми, и просят их прийти на такое-то время. В таком случае, если парубок из другого села, незнакомый, идут или едут на условленное время к нему на *розглядьны*, дабы покорооче узнать его и его хозяйство. Когда же дело сладится так, что последует решительное слово — «та вже, нема що з вами робить, коли намагаєтесь, то нехай бог помагає», — тогда сейчас ставят парубка и девку перед столом, снимают икону, после чего девка, испросив благословение у родителей, *дає рушники* старостам, обязывая ими их через плечо, а парубку дает карманный платок. После сего обряда девка плача уходит в сени, отец и мать, смотря на нее, и себе заплачут, и между тем, как старосты уговаривают родителей, дабы не плакали и не «жаловали дивки, бо не пиде рукою», парубок уходит в сени за девкою и через несколько времени возвращаются обе веселые; родители, смотря, что они веселы и приятно посматривают одно на другого, и сами делаются веселыми. Старосты становят свою водку на стол, частуют, желают зарученым многого; хазяин прибавляет своей водки, закуски разные являются, стол отягчается паляницами, и начинается попойка, от которой не исключают и зарученой... Таким образом, сделано *сватанье* частное. Парубок получает от сего времени название — *молодого* или *князя*, а девка называется — *молодою*, *засватаною*, *княгиней*, ходит в стричках и квитках даже и в своем доме до свадьбы.

Через несколько дней после сватанья собираются в доме *засватаной* отец и мать парубка и старших из родных обеих сторон на змовины и делают условие о подарках (о подарках будет сказано, когда они дарятся) и означают время свадьбы — *весилья*.

Когда наступит сие время (по большей части в воскресный или праздничный день), то накануне того дня собираются родственники и соседи — женщины в оба дома: к молодому и к молодой на *коровой* — печь короваи и шишки. Шишки *качают* на столе, а коровой непременно на *деже* и поют, повторяя несколько раз куплеты:

1

Благослови, боже,
Пречиста госпоже,
Отец і мати,
Сьому дитяті
Коровай бгати.

2

Та полетів соколонько по полю,
Вибирати пшеницю з коколю.
Ой годі, годі, пшенице, сім рік в стозі стоять,
Час тебе почати,
Домашці коровай зобгати.

Ніхто не вгадає,
Хто в нас коровай бгає,
Чи з міста міщане,
Чи з села селяне.

Трійця по церкві ходила,
Спаса за ручку водила:
— Іди, спасе, до нас,
А у нас все гаразд —
Хороші коровайниці
Хорошенько коровай бгають.
Сиром посипають,
Маслом поливають,
Із окола тетерецьки,
А в середеньці перепеленьки.

Выметать печь при сем непременно должен мужчина, когда метет который, поют:

Кучерявий піч вимітає,
Кучерява в піч заглядає,
Чи хорошенько вимітає.
Та помела, дружбоньку, помела,
Щоб твоя борода печі не мела,
А як не буде помела,
То твоя борода не буде ціла.

Неся коровай к печке, поют:

Піч наша регоче,
Короваю хоче,
А припічок осміхається,
Короваю дожидається.

Розлагают огонь пред печкою и поют:

До бору, бояре, до бору,
Та рубайте сосну здорову,
Та кладіть на загніт, —
Славний коровай на весь світ.

Между прочим, как коровай печется, в деже ставят на крест зажженные четыре свечи, покрывают дежу крышкой, поднимают на руках, бьют дежою несколько раз об сволок и поют:

Потечи, медоньку, потечи, Вже ж наш коровай в печі, Ой піч наша на сохах, А діжа на руках.	Пече наша, пече, Спечи коровай к речі. Ой доки ж да не підемо, Поки з печі коровай та не виймемо, Спуст горілки та не вип'ємо.
---	--

Пред вечером молодой идет с одним боярином по селу просить на сватанье, заходит почти в каждую хату, три раза кланяется почти до ног каждому, приговаривая: «Просив батько й мати, і я прошу на хліб, на сіль та й на сватання».

Молодая сзывает к себе несколько ровесниц, вместе идут в тот дом, где живет та, которую молодая избрала себе в старшую дружку, и поют:

Ой були ми в лужку, Загубили старшу дружку, — Де її питати,	Де її шукати? Чи в руті, чи в м'яті, Чи в рублені(й) хаті?
---	--

Взявши дружку, идут к священнику и поют:

Колесом сонечко в гору йде, Домашка до дружки іде На калиновім мості — До дружечки в гості.	Ой попе, попе Гордію, Та не дзвони рано в неділю, Та задзвони раненько в суботу, Попсуй дружечкам роботу.
--	--

Далее идут по селу, молодая делает и говорит, как и молодой, а дружки несколько раз повторяют:

1
Не вий, вітре, в полі,
Та повій по дорозі,
Та розмай косу русу
По червоному поясу.
Та нехай коса має,
Як мак процвітає.

2
Вітер повіває,
Дощик накрапає,
Домашина челядь
Як мак процвітає.

Приближаясь назад к своему дому, поют:

3
Ой матінко-утко
Увивайся хутко (в рук. — «худко» — О. Д.)
Бо вже сонце низенько,
Вже вечір близенько.

4
Ой матінко-утко,
Увивайся ж ти хутко,
А ми увивались —
Все село звойовали.

Та помалу, дружечки, ідіте, Пилом не пиліте, Щоб наша пави, Пилом не припала.
--

В своем уже дворе поют:

5

Уріж, матінко, китайки,
Застилай столи і лавки,
Бо ідуть дружечки-панянки.

Входя в дом, поют

6

Добривичір тому,
Хто в сьому дому,
Старому, і малому,
І богові святому.

7

Ой ходила Домашка, ходила,
Червоні чобіточки зносила,
Золоті підківки стоптала,
Поки собі дружечок спрохала.

К вечеру по заходе солнца в дом молодой приходит молодой с отцем, матерью, родными обоого пола, с музыкою; боярин приносит *гильце* — ветвь сосновую, ставит на столе; садовятся все за стол и начинается *сватанье*, торжественное, дают рушники отцу молодого, матери и всем: ставят закуску, пьют и едят. На другом конце стола стоит *гильце*, вокруг него молодая и дружки поют:

Привезена сосна от Києва то до Канева,
А з Канева до Стеблева
Та й на столі поставлена.
Та поставлена на столі на престолі,
Та на тонесенькі на білесенькі скатерті.
Благослови, боже, се гілечко звити,
І, пречиста госпоже, сей дом звеселити,

Бьют дружки гильце, т. е. привязывают букеты с овса, барвинку, калины и цветов, поют:

1

Я все літечко не гуляла —
Барвіночок поливала,
Ой рости рости, зелений барвіночку,
Домашці на квіточку.

2

Заручена та Домашка, заручена,
Дала свою білу руку на заруку:
Ручко ж моя білесенька (у батенька),
Чи будеш така біла у свекорка.
А як будеш, Домашко, покірненька,
То й буде твоя ручка все біленька,
А як будеш, Домашко, упрямая,
То буде твоя головка щодня п'яная

3

Не йдїть, молодиці,
До нас гильце, вити,
Зов'ємо ми сами
Краще, як із вами,
З скрипками, цимбалами,
З молодими боярами.

4

Не стій, сосно, розвивайся,
Та рано ранесенько,
Ізвий, сосно, сімсот квіток і чотири,
Всім боярам по квіточці,
Тільки молодому квітки не сгало:
Молодому квітка —
Домашка-дівка.

5.

Як ми свої(й) Домашці гільце вили,
Щирі бори виходили,
Червону каліноньку виламали,
Хрещатий барвінок вищипали,
А таки свої(й) Домашці гільце звили

6.

Гільце вили
І горілку пили.
І горілочка, як квіточка,
А нам не дали.

По закуске отец и мать молодого со всеми родственниками уходят домой, взявши с собою отца и мать и родственников молодой. Молодой, молодая и молодежь обоего пола остаются в доме молодой, музыка играет, а они пляшут, шалют, поют, едят — это называется *дивичвечир*.

На другой день, т. е. в воскресенье или в праздник, молодой и молодая также, как и вчера, ходят по селу и просят на *веселье*. Идут к церкви венчаться — дружки поют:

Ой попе, попе, батьку наш,
Та очиняй церкву протів нас,
Звінчай дітки-однолітки
В божий час.

Идут из церкви и поют:

Січена калінонька, січена,
А вже ж наша Домашка звінчана,
Червоні чобіточки на носі,
Що купив Василько на торзі;
Червона стрічечка у вінку,
Що купив Василько у ярмарку.

Молодой с своими из церкви отправляется в свой дом, а молодая с своими в свой.

По обеде молодую становлят пред столом, прежде брат ее, а потом все дружки *росплітают косу* молодой и поют:

Труться, мнутья галочки Коло дерева-ялини, Коло червоної калини, Ой труться, мнутья дружечки Коло Домашки-дівочки, Коло її русої косочки. Тихо, тихо Дунай водоньку несе, а ще тихше Домашка косу чеше,	Що начеше, на тихій Дунай несе: «Пливи, косо, під батькові ворота, Та слухай, косо, що рідний говорить». Батінко говорить, Як у дзвони дзвонить, Матінка руки ломить: «Тепер на мене смутна годинонька, Піде від мене рідна дитинонька».
--	---

Пливи, косо, під свекрові ворота,
Та слухай, косо, що свекорко говорить,
Свекорко говорить,
На радощах ходить:
«Тепер на мене добрая годинонька,
Прийде до мене чужая дитинонька».

Оце ж тобі, Домашко, за тое,
Не плети кісоньки утроє,
Та заплети кіску в дрібушки,
Вже ж тобі не ходити в дружки.

По расплетении косы идет молодая в сени, кланяется отцу и матери и старшим родным, которые все соберутся в сенях и станут в ряд, отец и мать благословляют ее хлебом и солью. При сем дружки поют:

Похилеє дерево ялина, Покірніша Домашка-дитина, Отцю, неньці в ніженьки вклоняє, Біле личенько слізками вмиває. Прийди, Домашко, близенько,	Поклонися отцю, неньці низенько. Та приступи, Домашко, ще ближше, Та поклонися отцю, неньці ще низше. Оглянься, Домашко, назад себе, Чи вся твоя родинонька коло тебе.
---	--

По сем дружка — распорядитель свадебных обрядов, — стоя в сенях и отворив дверь, громко возглашает: «Старосто, пане підстаросто, благослови в сей чесний дім молоду ввести!» Староста — начальник свадьбы (в доме молодого есть свой дружка и староста, и для пособления им подружий и подстароста), сидя важно кинця стола, отвечает: «Боже благослови!» Дружка: «Другий раз і третій»: Староста: «Всі три рази». Дружка

идет с хлебом, которым благословил отец, за ним брат (если есть), ведет молодую за *рушник*, которым она подперезана, в избу и заводит ее за стол; дружки поют:

1
Ишла Домашка на посад,
Зострів її господь сам
З долею шастливою,
З доброю годиною.

2
Ой хто ж тобі, Домашко,
Цей хорошенький посад дав?
Цей посад писарь від господа бога писав,
Та писали його писарці,
Темної ночі при свічі,
Ясного сонця — віконця.

3
— Де ж ти бувала, де ранковала?
— У старшої дружечки.
Ой у дружечки три писарчики пише,
Ой один пише, другий — малює,
А третій одписує;
Ой одписує, одмальовує
Домашку от батінка та до свекорка.

4
Летіли галочки
В три рядочки,
А зузюлька попереду.
Всі галочки по лугах сіли,
А зузюлька на калині.
Усі галочки защебетали,
А зузюлька заковала,
А чого ж ти куєш,
А чого жалуєш,
Сивая зузюленько?
А чи жаль же тобі темного лугу,
Чи червоної калини?
Не жаль же мені темного лугу,
Ні червоної калини,
Тільки жаль міні та тополі,
Що в полі на роздолі.
Де літаю, де буваю,
А на тополі спочиваю.

Ишли дружечки
Та в три рядочки,
А Домашка попереду.
Усі дружечки по лавках сіли,
А Домашка на посаду,
Усі дружечки заспівали,
А Домашка заплакала.
— А чого ж ти плачеш,
Чого жалуєш,
Молодая Домашко?
А чи жаль же тобі батька старого,
Чи подвір'ячка його?
— Не жаль же мені батечка старого,
Ні подвір'ячка його,
Тільки жаль міні русої коси
І дівичької краси,
Що дівочки будуть гуляти
Кісками маяти,
Мене не будуть приймати.

5
Через січечки двое дверечок,
В вешневий садочок.
Ой там Домашка овесець брала,
Голубоньки годувала.
І годувала, і напувала,
З голубоньками розмовляла:
Ой загудіте, сиві голубоньки,
Защебечіть, соловечки,
Завдайте тугу

Темному лугу
І моєму батінкові,
Що він мене дає,
Та й сам не знає
Що доленьки не вгадає.
— Не господь же я, моя доненько,
Щоб я тобі вгадав доленьку.
Проси, Доненько, господа бога,
Щоб була добрая доля.

Между тем, как это происходит в доме молодой, в доме молодого собираются родные его и по обеде начинают *выряжать* молодого в дорогу по молодую. Бояре седлают и запрягают лошади (если есть), или волю, *свитылка* сидит на *покути* с горящею свечою, укрепленною на шпаге, обвязанной платком, с букетами цветов. Когда уже все готово к отъезду, сажают за стол молодой, бояре, свашки, староста, а дружка заботится, чтобы в дороге не было недостатка в провизии. *Свашки* поют:

1
Защебетав соловейко сидя на лому,
Заговорив Василько в своєму дому:
— Виряжай, моя ненько, хорошенько
Та до теї тещеньки гордої,
Та до теї Домашки молодої.

2
Мати Василька родила
Місяцем обгородила,
Сонечком підперезала, —
До теши виряжала.

На дворі дрібен дощик накрапає,
А Василько конеченька сідлає.
Вийшов його батінко, питає:
— Що ти, мій синоньку, гадаєш,
Що ти сього конеченька сідлаєш?
— А що б тобі, батінку, до того,

Я сідлаю конеченька свого, не твого,
Да поїду до тестенька свого.
А в мого тестенька садочок,
А в тому садочку тополя,
Там ходить Домашка — моя доля.
Вона мене молодого полюбила,
Чорненькими брівоньками підманила.

Сестра или тетка молодого пришиває к шапке бояр красные ленты и поет:

Ой, я швачка зе Львова,
Приїхала ще вчора
По таляру брати,
Квітки пришивати.
Скупії бояре, скупії
Сім рік по місту ходили
По шеляжечку збирали,

Князя в місця скупляли.
І адайте бояре, гадайте,
По червоному складайте,
Бо тепер година не тая
І доріженька слизькая.
Та треба свашечці чобіток
І золотеньких підківок.

Когда пришьют боярам ленты, все встают из-за стола; молодой бьет поклоны; отец благословит его; выходят на двор: молодой три раза обходит дежу, засланную скатертью, на которой лежит хлеб и соль. Мать молодого обсыпает овсом, музыка играет, а свашки поют:

Ой сип, матінко, овесець,
Щоб наш овесець рясен був,
Щоб наш Василько красен був.

Музыка впереди, за нею бояре, молодой, свитылка и свашки, дружка с большим калачем выезжают или выходят со двора. Свашки поют:

Та до дівки, Васильку до дівки,
А чи маєш прибірки,
А чи маєш старосту старого,
А чи маєш дружбоньку умовного,
А чи маєш свашку-співашку,
А чи маєш світилку-чорноборивку,
А чи маєш коня-бігуна,

Бо там чужая сторона,
Щоб нам не було сором;
Та напіймося пивця
Запрягаймо коня-сивця,
Помолимося богу,
Ступаймо в дорогу.

В походе свашки поют:

Попід лісом битая доріженька,
Посеред ліса рубленая криничонька,
Ой там староста коники напуває,
Йому свашенька водиці підливає.
Годі, старосто, коня напувать,
Годі, свашко, водиці підливать.

Попід лісом битая доріженька,
Посеред ліса рубленая криниченька,
Ой там Василько коника напуває,
Йому Домашка водиці підливає,
Годі, Васильку, коника напувать.
Годі, Домашко, водиці підливать.

Іхали бояре горою
Та кликали Домашку з собою:
— Іди, іди, Домашко, з нами,
Купимо тобі хусточку з пирогамі!
— Я тії хусточки не зношу,
Полюбила Василька як душу.

Приезжая под двор свата, останавливаются, ворота заперты, молодой выкидает на водку хлопцям, а свашки поют:

Либонь же ми не потрапили,
Та й до свата не заїхали,
А якби вони свати,
То вони б вийшли з хати,
Свого зятя зустрічати.

Селяне, горожане, просимо вас,
Не становіть стороженьки протів нас.
Бо в нас лисоньки од короля,
Щоб нам дорога проста була.

Дружка идет с кружкою квасу (браги) в хату и ставит на столе с шишкою, сказавши сии слова: «Старосто, пане підстаросто, благословіть в сей чесний дом ввійти!» В хате говорит: «Кланяється сват, до свата, сваха до свахи, а Василько до Домашки».

Дружки поют:

Перші послі прийшли,
Хорошенько в хату ввійшли,
А вдарили чолом
Перед нашим столом, —

Кланяється сват до свата,
А сваха до свахи,
А боярин до дружки,
А Василько до Домашки

По приветствии от хозяина дома дружка выходит к своим за ворота и повторяет, что ему говорили в хате именно: «Благодарили і кланяються сват до свата, сваха до свахи, дружка до боярина. Василькові — Домашка, а музикам — кицька». Через несколько времени идет дружка другой и наконец третий раз с тем же в хату и говорит то же, что и в первый раз. Дружки поют:

Другі послі прийшли
Погано в хату ввійшли,
Не вмiли говорити,
Ані рученьки дати,
Ані шапочки зняти;
Рученька прибитая,
Шапочка пришитая.

За третьим разом дружка моет руки, дружки поют:

Міє дружка ручки,
Поглядає на кілочки,
Чи не висять рушнички
У нашої паняночки,
Щоб потерти ручки.

Вяжут его рушниками на хрест, дружки поют:

Оце тобі, дружку,
За твою услужку,
Цей тобі рушник даний,
Що в Києві тканий,
З Києва привезений,
Шовком мережений.
Хоче дружка їсти,
Нігде йому сісти,
Сядь собі на стілчик,
Як сивий сокілчик.

Дружка потчуют и садовлят за стол закушивать. Дружки поют:

Годі, дружку, їсти
Та давай боярам звісті,
Бо бояре в дорозі
На великім морозі,
Та наказуй гаразд,
Щоб були бояре зараз.
Поглядає дружка скоса,
Чи немає на пічі проса,
Коли б як утікти,
Щоб проса не товкти.

Между тем как это делается в хате, приезжие стоят за двором, свашки поют:

Доки ж ми та стоятимем,
Сирую землю та топтатимем,
Червоними чобітками,
Золотими підківками.
Пусти, свату, в хату,
Тут же нас, небагато:
Четверо та п'ятеро,
Та й усіх десятеро,
А як же ми розглядимось,
То і в хату не вберемося.
Пусти, свату, в хату,
Тут же нас небагато,
Та ми тобі не докучимо,
Тільки шати пересушимо,
А в нас такі шати,
Щоб Домашку взяти.
Вийди, Домашко, вийди,
Не буде тобі кривди,

Стань собі на помості,
Частуй свої гості
Нема Домашки дома,
Пішла в луг по калину,
Як прийде з калиною,
Побачиться з родиною.

Тетка молодой выходит с дружком за ворота и несет в решете подарки, свашки поют:

Хвалилася сваха,
Що ж дочка пряха,
Хвалилася княгиня,
Що в неї дарів скриня,
Підіте одімкніте,
Бояр прикрасіте.

Тетка дает дружковни платок, дружка поднимает его на палке, называя по имени и по должности кому он следует — старосте, підстаросте, дружковни, піддружому, свашкам, свитылке и боярам, которые за то полагают по несколько грошей в решето; тетка, вынимая подарки поет:

Решето-гароточе,
Чогось воно хоче,
Хоче воно золотого
От князя молодого.

Наконец — подарок молодому. Дружко платком утирает молодому носа, и затыкает за пояс один конец, а другой за пазуху. За сим подходят к дверям, молодой стоит впереди, имея под одною рукою хлеб, а под другою — другой. Сват выходит к нему, здоровается, целуется и меняют хлеб; далее выходит и сваха (теща) одетая в тулуб на-выворот, здоровається с молодым, дает боярину в горшке вареный овес с хмелем, боярин сим горшком обводит вокруг головы молодого и дает молодому в руки, молодой бросает сей горшок *позад себе*. За сим теща частует молодого и, обменявши хлеб, уходит. Дружко приступает к самым дверям избы, бьет палкою на крест двери и говорит: «Староста, пане підстаросто!» Староста в избе, сидя конца стола, отвечает: «А ми ради слухать». Дружко: «Благословіть в сей чесний дім молодого ввести». Староста: «Бог благословіть». Дружко: «Другий раз і третій». Староста: «Всі три рази». Входят все в хату, кладут хлеб на стол, свашка отдает подарки, завязанные в платку — сапоги тещи и очипки теткам, замужним сестрам и другим родным молодой.

Отцу молодой дружко важно подносит подарок — шишку на подобие бороны и на-верху грош. Дружки поют:

Чи чуєш ти, Домашко,
Що тебе люди торгують?
Тебе батінко продає не за велику ціночку —
За шаг і за біленьку шишечку.

Матери дарят сапоги, дружки поют:

Чи чуєш ти, Домашко,
Що тебе люди торгують?
Тебе матінка продає не за велику ціночку —
За червоні чобітки, за золотенькі підківки.

Молодой лезет за спинами дружек до молодой, дружки не пускают его и поют:

Ой глянь, Домашко, крізь калач,
Чорними очима та й не плач,
Ось твій іде — розмайка, загубикраса,
Горіховий цвіте,
Зав'язаний світе.

Молодой, перебравши поза плечами дружек, встречается на своем месте малого брата или двух братьев, или племянников молодой, которые не пускают его сестры и требуют платы. Молодой вынимает несколько грошей и дает брату, брат (наученный) не хочет и требует больше; дружки поют:

Братіку-татарине,
Та не продавай сестри
За миль за чотири,
За три золоті,
Бо сестра-родина,
За столом, як калина.

Наконец брат уступает место, молодой садает на своем месте, дружки поют:

Татарин братічок, татарин,
Продав сестрицю за талір,
Русу косоньку за п'ятак,
А біле личенько взяли й так.

Молодая сидит, похилив голову к столу, покрытая платком. Дружки поют:

Та не будь, Домашко, огульная,
Та не підводь голови сама,
Нехай підніме Василько,
Та пригорне к серденьку.

Молодой, севши возле молодой, поднимает платок и целует молодую, дружка снимает платок и молодая выпрямливается, бояре садают за стол против дружек, дружки поют:

Стинулися стіни,
Як бояре сіли,
А ще луче стинуться,
Як пива нап'ються.

Тесть частует, — дружки поют:

Батінку-перепою,
Перепій щастя й долю.

Светылка садает на покути возле молодого, за нею свашки; дружки поют:

Свашечки наші голубочки,
Сип шишечки, як горішечки,
От старшої та до меншої дружечки.
Свашечки наші голубочки,
Заспівайте нам хоть одні
Та приїзжої пісеньки.

Свашки поют:

Дружечки, дружечки,
Наші голубочки,
Не вміємо, не сміємо,
Бо чужа сторона
Доведе до сороба.

Дружки:

Свашечки, свашечки,
Наші голубочки,
Заспівайте нам хоть одні
Приїзжої пісеньки.

Свашки:

Дружечки, дружечки,
Наші голубочки,
Не вміємо, не сміємо,
Бо великий перевіз,
Та на ваші(й) річці,
Пропили пісню на горілиці.

Дружки:

Свашечки, свашечки, наші голубочки
І ми там не були, і горілки не пили,
І вашої пісні не чули.

Свашки:

Дружечки, дружечки, наші голубочки,
І бояре були, і горілку пили,
І нашу пісню всю чули.

Дружки:

Ой ви, старости, ви люди статечні,
І ви, бояре, ви сини отецькі!
Чом ви до нас та рано не приїхали,
Десь ви, бояре, коників добували,
А ви, старости, жупанів позичали.

Свашки (вместо старостив и бояр):

Ой ви, дружечки, наші голубочки,
Наші жупани все по скринях лежали,
Наші коники все по стаях стояли.
Ой у Василька та ласковая ньенька,
Забарила нас ласковими словами,
Годувала нас білими калачами,

Напувала нас солодкими медами,
Виряжала нас з скрипками, цимбалами
З молодими боярами,
Просила нас і просьбою, і грозбою,
Щоб ми привезли Домашку з собою.

Сестра или тетка молодой идет пришивать венки к шапке молодого и поет:

Ой дай, мати, голку
І ниточку шовку,
Пришити квіточку
К зятевому шличку (шапка).

Пришивает и поет:

Ой я швачка зе Львова,
Приїхала ще вчора
Вінка пришивати,
По таляру брати,
Я вчора в торгу була,
Я вчора торговала,
За три копи голку,
За чотири шовку,
Та не жаль мені дати
Вінка пришивати.

Я швачка маленька,
Моя ручка біленька,
Та не жаль міні дати
Вінка пришивати.
Я в батькові(й) хатці,
Та на батькові(й) лавці,
Та тепер маю волю,
Зятевку, над тобою
(надеває шапку на себя,
пришив венки).

Ой глянь, зятінку, на мене,
Краща я свістенька от тебе,
Та на мені шличок-ковпачок,
Готуй, зятінку, шостачок,
Шостак — не шостак, а гривень шість,
От тобі, зятінку, рідна свість.

Зять на мене та не дивиться,
Зять мені противиться,
Зять на мене не погляне,
Либонь міні нишком лає,
Не стій, зятю, за плечима,
Не світи очима,
Заглянь у кишеню,
Вийми грошей жменю,
Посип на тарілку
За Домашку-дівку.

Молодий бросает несколько денег на тарелку, свесть отдаєт ему шапку: свесть удаляється, дружка берєт водку и частуєт старшого боярина; все поють:

Дружка на кедрі стояла,
Боярина частовала,
Боярине-білорочку,
Прошу тебе на сію водочку,
Та не знаю, як тебе звати,
Буду тебе частувати.

Подають обєд, за обєдом дружки поють:

Ой із-за гори гуска летіла,
З перцем в капусті кипіла,
Хоть з перцем — не з перцем,
Аби з щирим серцем.
Та летів же чорний ворон,
Знайте, бояре, сором,
Чи ви в дома не маєте,
Що сором не знаєте,
Бійтеся бога,
Наїстєся й дома.
Ви, бояре-чужосторонці,
Не беріть по повній ложці,
Та беріте по половинці,
Ви, бояре-чорнобривці.
Іли бояре, іли,
Цілого вола ззіли,
На столі ні кришечки,
А під столом ні кісточки,
Іли дружечки, іли,
Півголубонька ззіли,
По столі качаючи,
В масло вмочаючи.

Іжте ви, бояре, а я не хочу,
Бо у мене черевички з підчерю,
Іжте ви, бояре, без перцю.
Де був селезень, де була утинка,
А тепер же вони на однім сплавочку.
Ідять рясочку з одного листочку,
П'ють вони водицю
З одної криниці.
Де був Василько, де була Домашка,
А тепер же вони в одні(й) світлиці,
Ідять калачі з ярої пшениці,
П'ють вони мед—вино з одніі скляниці.
Вже ж ми та попід'їли
І світонька та не виділи,
Пустіте нас погуляти,
Світонька повидати,
Та підемо танцювати,
Бояр оглядати,
Чи не кривії, чи не горбаті,
Чи вмють танцювати,
Чи високі підківки,
Чи мають чорні брівки.

Благодарят и виходят на двор, гуляють, танцюють, под вечер уже заводят молодого, а молодую с теми обрядами, как и прежде, за стол, собираются все и седають в таком порядке, как за обєдом, подають ужин; дружки поють:

Дрібні горішки катяться,
Бояре їсти садяться,
Світилочко-пані
Вечеряї з нами,
Та не будь така пишна,
Як у саду вишня.

Светилка поєт:

Ой я роду та не пишного,
Ой я роду та величного,
То дружечки пишні,
Як у саду вишні.

Пєсни некоторые поют те, что за обєдом, наконец благодарят:

Встаньте, бояре, підведітеся,
Господу богу помолітеся,
Сватові(й) дочці, куховарочці поклонітеся,
Що наварила і нас накормила.

Дружко поднимает со стола коровай и, держа выше головы на руках, возглашает: «Старосто пане підстаросто, благословіть сей чесний хліб розділити!» Староста отвечает: «Боже благослови». Дружки при сем поють:

Ой глянь на поріг, діво,
Несуть твоє тіло,
Як біль білесеньке,
Як папір тонесеньке,
З білого цвіту —
Єсть його по всім світу.

Дружко полагаєт коровай на столе и режєт. Дружки поють:

Світи, боже, з раю До нашого короваю, Щоб було виднесенько Краяти дрібнесенько. Дружко коровай крає, Золотий ніжик має, Та не жаль йому дати Короваї краяти. Ой край, дружбоньку, коровай, Та й нам шишечку передай, Хоть одну короваїную шишечку.	Ми пшеницю пололи, Рученьки покололи, Думайте та гадайте, А нам короваю дайте. Наш півень білокрилий, Наш дружко чорнобривий, Та не жаль йому дати Короваї краяти.
--	---

Если дружко не проворно краєт, поють:

Сніпками борода вшита,
Гонтою голова оббита,
Личком підперезався
Та й до короваю добрався.

Дружко, нарезавши короваю, доволно раздаєт кому хочєт, но близшиє, особливо бояре, и сами берут.

Чи бачиш ти, дружку,
Що бояре короваї крадуть,
То в міх то в кишеню,
Дівчатам вечерю,
То в міх, то в рукавиці.
Дівчатам на вечерниці.

Когда короваю не станєт, поють:

Дружко короваї крає,
Семеро дітей має
Ті прийшли з кошелями
Увесь короваї забрали.

Дружки хотят отходить, поють:

Сиділа качечка на лому,
Час міні, дружечці, до дому,
А в мене нєнька старєнька,
В мене сєстриця малєнька,
Та нікому затопити,
Вечеряти наварити.

Дружки встанєт. За ними бояре.

До дружки, бояре, до дружки,
На сиряні та на масляні пирожки,

Старшая дружка поєт:

До мене, бояре, до мене,
Славная вечеря у мене,
Та забив панотець тетєрю,
Зготовила паніматка вечерю.

Дружки все поють:

Ходила Домашка горою,
Та просила дружечок з собою.
А тепер Домашка вибрала льон, льон,
Виганєє дружечок вон, вон,
Лучє було нас не прохати,
Як тепер виганяти,
Ми до тебе ішли скачучи,
А від тебе ідемо плачучи.

Дружки прощаються с молодою и уходят, музыка, бояре и дружки проводят старшую дружку в ее дом.

Не метена доріженька, не метена,
А ще ж наша дружечка не ведена,
Треба ж доріженьку промести,
Старшую дружечку провести.

Помалу, бояре, дружку ведіте,
Та на ній сорочки не подеріте,
Бо на ній сорочка шовкова,
Вона дочка панкова.

Останавливаються пред домом дружки, поють:

Вийди, дружина мати, з хати,
Засвіти свічку ясну воскову,
Привели тобі дружечку — твою дочечку молодую.

Выходит мать со свечою и просит всех в избу, едят там и пьют, наконец дружки расходятся по домам, а бояре и музыка возвращаются в дом молодой. По выходе из-за стола дружек их место при молодой занимают женщины, надевают шапку на молодую и покрывают *намиткою* или платком, свашки и женщины поют:

Покривалничка плаче
Та чогось вона хоче,
Хоче вона покривання,
Вічного завивання,
Щоб була здорова, як вода,
А багата, як земля,
А хороша, як калина,
Та Василькові своєму мила¹

Ти, Домашко, ти славний козаче,
Де ти будеш сю ніч ночувати,
І вечерю та вечеряти?
Ой я маю надію в бозі
І свекорка при дорозі,
Там я буду ніч ночувати
І вечерю вечеряти.

По ужине в доме молодой, когда дружки уйдут уже и молодая сидит уже в шапке, и пора домой уже идти, свашки поют:

По двору по новенькому
По моріжку (спориш, трава)
зелененькому —
Там Василько виражається,
І тестенька поражається:
— Ой тестеньку та не батінку,
Ой час мені та додомоньку,
Вже ж дружбоньки та попилися,
А старости повалилися,
А свашечки подрімалися,
А Домашка зажурилася,
Що в матінки забарилася,
До свекорка опізнилася.

— Ой уже, ненько, нераненько,
Чом мене не вчиш, ненько,
Як свекрусі годити?
— Та годи, доненько, годи, голубка.
Як рідні(й) матінці,
Устань, раненько,
Умийся біленько,
Поклонися низенько,
Та держи світлоньку,
Як у віночку,
І рушничок на кілочку,
Держи відерця все чистесенькі,
Водиці повнесенькі.

Наконец встают все из-за стола, молодая прощается с отцом и матерью и родными, которые все стоят полукругом в сенях; молодая плачет, мать себе, отец благословляет, музыка уныло играет, а женщины поют:

Загортай, мати, жар, жар,
Буде тобі дочки жаль, жаль,
Кидай в піч дрова,
Оставайся здорова.

Хилилися квіти,
Кланялися діти,
Одно ріднее, а друге
суженее.

Ото тобі, мати,
Праник взятий,
Як будеш сорочки прати,
Будеш дочку споминати.

Бояре выносят сундук, одежду и другие вещи молодой на повозку, на повозке *сѣдають* — молодая, свитылка с свечою и свашки, молодой обходит с кнутом три раза вокруг повозки и три раза ударяет молодую по плечам кнутом, приговаривая: «Кидай батькові норови та бери мої!» и таким образом выезжают со двора и едут в дом молодого, музыка впереди, бояре за музыкаю идут или едут *верхами*, молодой тоже идет или едет *верхом* возле повозки, на которой сидит молодая. С молодою, кроме свашек, приехавших с молодым, сѣдають еще две или более родственниц молодой, которые называются *приданками*. Дорогою свашки и приданки поют:

Ой був зятінко, як не бував,
Тільки наше подвір'я звоював,
А мою дитину до себе взяв,
А мені покинув старее волище,
Дране кожушище.

¹ Збоку цієї пісні рукою П. Куліша дописано олівцем (про коровай): Обдаривши всех гостей, нарежет на тарелку и посылает на Запорожье, т. е. тем которые стоя вокруг хаты, глядят на свадьбу, получивши, они кричат: «Спасибі, свату, свасі і молодим дітям!»

Ристью, коники, ристью,
Ідемо з користью,
Веземо користочку —
Молодую невісточку.

Ой коні, коні-медведі, чи чуєтеся на силу,
Знайте, що ви везете княгиню
Та над тую гірочку крутую,
Та в тую світлоньку новую,

В доме молодого в ожидании молодых поют:

Прилетіла ластівонька, сіла на печі:
— Що ж мені їсти? — Калачі.
— А що ж мені пити? — Горілку.
Поїхав Василько по дівку.

Затопи, ненько, грубу,
Бо привезе син невістку любу,
Хоть любя — не любя,
Аби топлена груба.

Затопи, ненько, раненько,
Бо приїде син-голубонько
Та привезе голубочку
В тонкому серпаночку
(намітка)

Тобі, мати, не журитися,
Тобі, мати, веселитися,
Тобі, мати, дров не носити,
Тобі, мати, печі не топити,
Тобі, мати, діжі не місити,
Тобі, мати, хати не мести,
Тільки порядок вести.

Молодежь, в ожидании свадебного поезда разлагает огонь пред воротами дома молодого. Наконец является и поезд, огонь увеличивают, бояре хотят затушить огонь, те не дают, бояре хотят проехать с повозкою, где сидит молодая, куда-нибудь в другое место, но солома готова, хлопцы угадывают их намерения, перебегают и там разлагают огонь; таким образом, если бояре не сильны потушить огонь, нередко молодую провозят чрез огонь. При сем, часто встречается драка, так что старики уже должны выходить из избы, велют своим сыновьям прекратить драку и огонь. Поезд останавливается пред домом, свашки и приданки поют:

Ой вийди, мати, зогляди,
Щось ми тобі привезли,
Чи вівцю, чи ярку,
Чи невісточку-коханку.

В избе поют:

Невістка наша жаданко,
Та не рік ми тебе ждали,
Сім год сорочки збирали,
Поки тебе, молодой, діждали.

Отведя молодую в спальню, поют:

Бреди, Домашко, бреди,
Не бійся холодної води,
Високо піднімайся,
З сорома викупляйся.

Если свадьба чесна, то приданки, возвращаясь в дом молодой, поют:

Не бійся матінко, не бійся,
В червоні чобіточки обуйся,
Заробила твоя дочка пироги,
Хоть не пшенишні, так ячні,
Всьому роду сподячні.

Наперед же в доме молодого, входя в избу из спальни, приданки поют:

Горілки, свахо, горілки,
Та було не брати у нас дівки,
А тепер нам, свахо, годіте,
Щебром горілку носіте.

На другой день молодой, молодая, старший боярин, дружка, музыка и свашки идут в дом молодой благодарить. Дружка перевязанный красным поясом через плечо, а к шапке молодой привязаны два венка *. красною лентою. Идут все после сего к священнику, потом в церковь покрывают молодую, из церкви — к помещику. Того же дня зовут в дом молодого *сватив* — отца, мать молодой и родственников ее, — и тогда уже развертывается гостеприимство в полной силе. На другой день в дом молодой зовут тоже *сватив* — отца, мать и родственников молодого. Родственники даруют молодых, когда они на тарелке подносят каждому водку или что-нибудь другое, и таким образом свадьба оканчивается.

* Сии венки на другую ночь молодая полагает себе под голову, дабы узнать хорошее ли будет ей житье с мужем.